

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан економічного факультету

 /Сержанов В.В./

«2» червня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МАКРОЕКОНОМІКА

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)
Галузь знань: 07 Управління та
Спеціальність: адміністрування
072 Фінанси, банківська справа і
страхування

Освітня програма: Фінанси і кредит
Митна справа і оціночна
діяльність

Статус дисципліни: Обов'язкова
Мова: Українська

Ужгород 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «**Макроекономіка**» для здобувачів вищої освіти; Галузь знань: 07 Управління та адміністрування; Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа і страхування; Освітня програма: Фінанси і кредит; Митна справа і оціночна діяльність.

Розробник: П'ясецька-Устич С.В., к.е.н., доцент кафедри економічної теорії

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
протокол № 7 від «6» 05 2021 р.

Завідувач кафедри _____ Молнар О.С

Схвалено науково-методичною комісією економічного факультету

протокол № 6 від «01» 06 2021 р.

Голова науково-методичної комісії _____ Шуліко А.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 150	2-й	2-й
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи – 4.5	4-й	4-й
	Лекції:	
	38	14
	Практичні (семінарські):	
	36	6
Вид підсумкового контролю: письмовий	Самостійна робота:	
	76	130
Форма підсумкового контролю: екзамен	Індивідуальна робота:	

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни «Макроекономіка» є формування системних знань в галузі сучасної макроекономічної теорії та вміння їхнього застосування для вирішення поточних практичних завдань.

Завданнями вивчення дисципліни «Макроекономіка» є:

знати і розуміти

- базові поняття і закони макроекономіки та механізм функціонування економіки на макроекономічному рівні;
- основні макроекономічні моделі, що описують поведінку макроекономічних суб'єктів і функціонування національної економічної системи;
- моделі макроекономічного зростання;
- цілі та інструменти державного макроекономічного регулювання;

вміти

- аналізувати макроекономічні проблеми, уміло застосовуючи основні макроекономічні підходи;
- характеризувати макроекономічні явища і процеси на основі критеріїв соціально-економічної ефективності та окреслювати можливі шляхи вирішення типових макроекономічних проблем;
- використовуючи основні макроекономічні моделі, вирішувати гіпотетичні завдання, відповідати на поставлені питання;
- вести наукову дискусію з макроекономічної проблематики.

Результатом вивчення дисципліни є набуття студентами таких **компетенцій**:

- ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.
- ФК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
- ФК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- ФК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
- ФК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ФК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.
- ФК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Макроекономіка базується на знаннях сутності основних економічних категорій та законів, які вивчає дисципліна «Політична економія». Макроекономіка також використовує як теоретичне підґрунтя основи мікроекономіки. Це пояснюється тим, що, по-перше, виявити загальноекономічні тенденції можна тільки завдяки врахуванню рішень окремих економічних суб'єктів. По-друге, правила поведінки на макрорівні є результатом багатомільйонних рішень фірм та домогосподарств у процесі їх взаємодії на ринку.

Макроекономіка безпосередньо пов'язана з іншими науками, зокрема, зі статистикою, демографією, економічною соціологією, екологією, математичним моделюванням, психологією тощо.

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Макроекономіка» є опанування таких компонентів освітніх програм :

- ОК 1.5 Історія економіки та економічної думки
- ОК 1.9 Політична економія
- ОК 1.13 Мікроекономіка

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до ОП «Фінанси і кредит», «Митна справа і оціночна діяльність» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.	ПР01.
Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.	ПР07.
Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.	ПР10.
Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів	ПР13.
Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.	ПР14.
Спілкуватись в усній та письмовій формі іноземною мовою у професійній діяльності.	ПР15.
Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.	ПР16.
Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.	ПР21.

Очікуванні результати навчання, які повинні бути досягнуті після опанування навчальної дисципліни «Макроекономіка»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.	ПР03.
Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.	ПР04.
Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.	ПР17.
Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.	ПР18.

Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.	ПР19.
Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	ПР22.
Визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.	ПР23.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: виступи на практичних заняттях; модульні контрольні роботи; екзамен; виконання індивідуальних та групових навчально-дослідницьких завдань під час аудиторних занять та самостійної роботи, що створюються на основі програмних результатів навчання; виконання тестових завдань та розв'язування задач.

Самостійна робота також включає: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем питань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до практичних занять; систематизацію вивченого матеріалу перед екзаменом; опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; побудову мультимедійних презентацій, розв'язування задач тощо.

До індивідуальної роботи у процесі вивчення навчальної дисципліни відносяться творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання, зокрема: підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми професійно орієнтованої проблематики з елементами наукового дослідження та його презентація; дослідження практичних ситуацій; розв'язування тестових завдань; пошук в комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем; аналіз підручників; збір інформації та ознайомлення із зарубіжним досвідом, що стосується певної навчальної проблеми тощо.

Аудиторна, самостійна та індивідуальна робота здобувачів забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та навчально-методичними посібниками, методичними рекомендаціями, конспектами лекцій, науковою літературою та періодичними виданнями, дистанційною організацією навчання в системі Moodle, індивідуальними семестровими завданнями та методичними рекомендаціями для самостійної роботи; тестовими завданнями та задачами для контролю та самоконтролю знань, умінь і навичок.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Контрольні заходи є невід'ємним атрибутом навчального процесу. Вони включають поточний, проміжний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять за визначеними питаннями, тестами, задачами або практичними завданнями до теми.

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають: поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти екзамен, – 35 балів); модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни; підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Проміжний контроль дає змогу оцінити рівень системного засвоєння теоретичного матеріалу та вміння його застосувати для аналізу економічної ситуації в Україні та розв'язання певних економічних проблем. Проміжний контроль проводиться у вигляді модульних контрольних робіт.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен.

Система нарахування рейтингових балів та критерії оцінювання знань студентів

№ з/п	Види робіт. Критерії оцінювання знань студентів	Бали рейтингу
1	2	3
Бали поточної успішності за участь у семінарських заняттях		До 5 балів
	• розгорнутий, вичерпний виклад змісту питання; • повний перелік необхідних для розкриття змісту питання категорій та законів; • правильне розкриття змісту категорій та законів, механізму їх взаємозв'язку в заємодії; • здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки і узагальнення, знання історії створення таких теорій; • уміння користуватись методами наукового аналізу економічних явищ, процесів і характеризувати їх риси та форми виявлення; • використання актуальних фактичних та статистичних даних, матеріалів останніх років в економічній сфері в Україні та за її межами; знання необхідних законів і нормативних матеріалів України під час розкриття питань;	5 балів
	• порівняно з відповіддю на найвищий бал не зроблено розкриття хоча б одного з пунктів, указаних вище (якщо він потрібний для вичерпного розкриття питання); • при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами все ж таки студентом допущено помилки під час використання цифрового матеріалу, посилення на конкретні історичні періоди та факти, неточності у формулюванні термінів і категорій, проте з допомогою викладача він швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді	4 бали

• порівняно з відповіддю на найвищий бал не зроблено розкриття трьох пунктів, указаних вище (якщо вони потрібні для вичерпного розкриття питання); • одночасно мають місце усі типи недоліків, які характеризують критерії оцінки "добре"; • відповідь малообґрунтована, неповна; • студент не знайомий з законодавчими матеріалами, статистичними даними з фінансових та загальноекономічних питань; • у відповіді відсутні належні докази і аргументи, зроблені висновки не відповідають загальноприйнятим, хибні; • студент лише з допомогою викладача може зрозуміти та виправити свої помилки	3 бали
• нерозкрито жодного пунктів, указаних вище; • характер відповіді дає підставу стверджувати, що студент неправильно зрозумів суть питання чи не знає правильної відповіді; • допущені грубі помилки, які студент не може їх виправити	2 бали
• студент не готовий до заняття.	0-1 бал

Самостійна робота студентів (СРС)	До 10 балів
• розгорнутий, вичерпний виклад змісту питань; • опрацювання необхідних законів і нормативних матеріалів України під час розкриття питань; • повний перелік необхідних для розкриття змісту питань категорій та законів; • використання актуальних фактичних та статистичних даних, матеріалів періодичної преси щодо останніх подій в економічній сфері в Україні та за її межами; • посилання на опрацьовані джерела при висвітленні питань семінарського заняття;	10-8 бали
• самостійна робота виконана, але не в повному обсязі	7-2 бали
• самостійна робота не виконана	0-1 бал
Самостійна науково-дослідна робота	До 10 балів
• глибоке розкриття проблем, відображення власної позиції, опрацювання додаткових джерел літератури, використання практичних матеріалів, виступ перед групою	10-8 бали
• науково-дослідна робота виконана, але не в повному обсязі	7-5 бали
• робота суто компілятивного рівня	4-2 бали
• робота не виконана	0-1 бал

Модульна контрольна робота		До 50 балів
Встановлено 2 рівні складності завдань. Перший рівень (завдання 1-25) – тестові завдання із вибором відповіді. Тестове завдання вважається виконаним правильно, якщо в картці тестування записана одна правильна відповідь. <i>За кожне неправильно виконане тестове завдання студенту виставляється 1 бал.</i>		25
Другий рівень (завдання 26-30) – задачі. Необхідно відобразити хід розв'язування задачі, формули, усі розрахунки та кінцеву відповідь. <i>Залежно від правильності розв'язку задачі, студенту виставляється від 0 до 5 балів за кожну задачу.</i>		25
Екзамен		До 100 балів
Встановлено 4 рівні складності завдань. Перший рівень (завдання 1-2) – тестові завдання із вибором відповіді. Тестове завдання вважається виконаним правильно, якщо в картці тестування записана одна правильна відповідь. <i>За кожне неправильно виконане тестове завдання студенту виставляється 5 балів.</i>		10 балів
Другий рівень (завдання 3-4) – задачі. Необхідно відобразити хід розв'язування задачі, формули, усі розрахунки та кінцеву відповідь. <i>Залежно від правильності розв'язку задачі студенту виставляється від 0 до 10 балів за кожну задачу.</i>		20 балів
Третій рівень (завдання 5) – графічний аналіз економічної моделі.		10 балів
Четвертий рівень	(завдання 6) – теоретичне питання першої частини дисципліни;	30 балів
	(завдання 7) – теоретичне питання другої частини дисципліни	30 балів

Підсумкова оцінка з дисципліни

Контроль успішності студента здійснюється з використанням методів і засобів що визначаються університетом. Академічні успіхи студента визначаються за допомогою системи оцінювання, що використовується в УжНУ, реєструється прийнятим в університеті чином з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

За результатами підсумкової атестації зі змістового модуля (дисципліни) результати оцінювання перераховуються в шкалу оцінювання ECTS та національну шкалу за системою:

Семестрова оцінка є середньоарифметичною сумою балів двох змістових модульних контролів. Наприклад, студент за результатами першого модульного контролю набрав 80 балів; за результатами другого модульного контролю отримав 100 балів; семестрова оцінка у подібному випадку складе: $(80+100)/2 = 90$ (за шкалою ECTS – «А»; за розширеною національною шкалою – «відмінно»).

Студент, який в результаті поточного оцінювання, або підсумкового контролю за змістовними модулями отримав більше 60 балів і отриманий бал його влаштовує, має право не складати екзамен із дисципліни. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. При умові, що студент(ка) хоче покращити підсумкову оцінку за модуль з дисципліни, він (вона) має складати екзамен.

Студент, який в результаті підсумкового оцінювання отримав менше **60 балів зобов'язаний** складати екзамен із дисципліни. У разі, коли відповіді студента під час заліку оцінені менш ніж **60 балів**, він (вона) рахуються такими, що не здали підсумковий контроль.

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за шкалою, наведеною в таблиці

Шкала оцінювання навчальних досягнень

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (Змістовий модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	ICP	50	100
5	5	5	5	5	5	20		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (Змістовий модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10	T11	T12	ICP	50	100
5	5	5	5	5	5	20		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	6	30	6	30
Доповіді згідно переліку завдань самостійної роботи	1	20	1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

До модульного контрольного оцінювання допускаються всі здобувачі, а до підсумкового семестрового контролю з навчальної дисципліни – здобувачі, які отримали не менше 35 балів. При визначенні оцінки за модуль враховуються результати МКР та поточного контролю під час практичних та самостійної роботи. До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються здобувачі, які не виконали усі види обов'язкових практичних робіт, передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Здобувач, який за результатами модульних контролів отримав оцінку «F» (0-34 бали), повинен до проведення підсумкового (семестрового) контролю покращити цю оцінку принаймні до показника FX (≥ 35 балів) під час чергування викладача на кафедрі. Без такого покращання він до підсумкового (семестрового) контролю не допускається.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Макроекономіка як наука

Вступ до макроекономіки. Місце макроекономіки в економічній науці. Макроекономіка як теоретична основа економічної політики. Взаємозв'язок макроекономіки та мікроекономіки.

Предмет, об'єкт та суб'єкти макроекономіки. Предмет макроекономіки. Економічна система як об'єкт макроекономіки. Сутність економічної політики та її види. Функції макроекономіки. Етапи розвитку макроекономіки. Основні школи економічної теорії: меркантилізм, фізіократи, класична школа, марксизм, кейнсіанство, монетаризм, теорія раціональних очікувань, економіка пропозиції, інституціоналізм.

Основні проблеми і основні поняття та показники макроекономіки, їх взаємозв'язок. Роль держави у вирішенні основних макроекономічних проблем. Макроекономічна політика та її види. Фіскальна, монетарна, зовнішньоекономічна та соціальна політики. Результативність політики, її залежність від політичних факторів.

Основні методи макроекономіки. Методологія макроекономіки. Методи дослідження національної економіки. Макроекономічне моделювання. Графічні моделі, їх значення та

основні правила побудови. Ендогенні та екзогенні змінні макроекономічних моделей. Номінальні і реальні змінні. Модель кругопотоку. Двосекторна модель. Доходи і витрати. Заощадження та інвестиції у схемі кругопотоку. Державний та зарубіжний сектори у схемі кругопотоку.

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Система національних рахунків. Національні рахунки як фактологічна база макроекономіки. Методологічні принципи побудови системи національних рахунків (СНР). Основні категорії СНР: додана вартість, інституційні одиниці, сектори, операції, рахунки. Відмінність СНР від балансу народного господарства.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) та валовий національний продукт (ВНП). Валовий національний дохід (ВНД). Методи обчислення ВВП. Тіньова економіка. ВВП та ВНП, їх співвідношення. Вимірювання ВВП та проблеми, що пов'язані з ним. Методи обчислення ВВП: виробничий, розподільчий (за доходами) та метод кінцевого використання (за витратами). Співвідношення між потенційним і фактичним ВВП. Роль цінового фактора у вимірюванні ВВП. Номінальний і реальний ВВП. Показники рівня цін. Індекси цін. Індекс споживчих цін (ІСЦ). Індекс цін виробника. Дефлятор ВВП. Відмінність між ІСЦ та дефлятором ВВП. Зведення номінального ВВП до реального ВВП. Інфлювання і дефлювання.

Макроекономічні показники на чистій основі: чистий внутрішній продукт (ЧВП), національний дохід (НД) та зв'язок між ними. Національне багатство. Особистий дохід (ОД). Використовуваний дохід (ВД). Чистий економічний добробут (ЧЕД). Нові макроекономічні показники.

Тема 3. Макроекономічна рівновага. Сукупний попит і сукупна пропозиція

Сукупний попит, його сутність та відмінність від ринкового попиту. Графічна модель сукупного попиту. Цінові чинники сукупного попиту; причини від'ємного нахилу кривої сукупного попиту. Нецінові чинники сукупного попиту та їх вплив на його криву.

Сукупна пропозиція, її сутність. Графічна модель сукупної пропозиції. Класична модель сукупної пропозиції і виробнича функція. Крива сукупної пропозиції в довгостроковому періоді і її переміщення. Крива сукупної пропозиції в короткостроковому періоді. Теорії сукупної пропозиції. Зміна цін і реального ВВП на різних ділянках короткострокової сукупної пропозиції. Нецінові чинники сукупної пропозиції.

Рівновага сукупних попиту і пропозиції. Модель AD-AS як базова модель економічної рівноваги. Довгострокова та короткострокова рівноваги. Порушення рівноваги змінами в сукупному попиті та механізми її відновлення. Ефект храповика. «Перегрита економіка». Порушення рівноваги змінами в сукупній пропозиції та механізм її відновлення.

Тема 4. Макроекономічна нестабільність: економічні цикли і безробіття

Основні макроекономічні цілі: обсяги виробництва, зайнятість населення і безробіття, стабільність цін, міжнародна торгівля. Інструменти макроекономічної політики.

Сутність та причини виникнення економічних циклів. Моделі економічних коливань. Класичний діловий (промисловий) цикл та характеристика його фаз: кризи, депресії, поживлення та підйому. Тренд. Графічне зображення класичного ділового циклу. Рецесія. Види циклів. Короткі цикли Дж. Кітчина. Середні цикли К. Жугляра. Будівельні цикли С. Кузнеця. Довгі цикли М. Кондратьєва. Теорії причин виникнення циклів. Причини трансформації класичного ділового циклу в сучасні економічні коливання. Нециклічні коливання. Структурні кризи: види та особливості. Системна криза. Державне антициклічне регулювання.

Безробіття як порушення макроекономічної рівноваги. Концепції зайнятості та їх еволюція. Теорії безробіття: класична, кейнсіанська, концепція природного безробіття М.Фрідмана. Інституційне та неінституційне населення. Економічно активне населення. Економічно неактивне населення (поза робочою силою). Зайнятість і безробіття як

макроекономічні явища. Форми зайнятості. Рівень зайнятості. Функції безробіття. Рівень безробіття. Основні види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне. Природний рівень безробіття. Приховане безробіття та прихована зайнятість. Соціально-економічні наслідки безробіття. Зв'язок інфляції та безробіття. Крива А. Філіпса. Закон А. Оукена. Заходи держави, спрямовані на обмеження безробіття.

Державне регулювання зайнятості. Стимулююча політика як метод зменшення безробіття та її інфляційні наслідки. Висновки кривої Філіпса для політики зайнятості. Державні програми сприяння зайнятості.

Тема 5. Макроекономічний аналіз проблем інфляції

Інфляція. Монетарні та немонетарні теорії інфляції. Вимірювання інфляції: індекси та темп інфляції. Види інфляції. Інфляція попиту. Інфляція витрат (пропозиції). Передбачувана та непередбачувана інфляція. Відкрита й латентна інфляція. Природний рівень інфляції. Помірна, галопуюча та гіперінфляція. Дефляція. Стагфляція. Сламфляція. Соціально-економічні наслідки передбачуваної та непередбачуваної інфляції. Інфляційна спіраль. Ефект Фішера. Ефект Олівера-Танзі. Інфляційний податок. Сеньйораж. Механізм антиінфляційної політики. Наслідки інфляції попиту та інфляції витрат. Основні напрями антиінфляційної політики: адаптивна та активна. Крива Філіпса як аналітичний засіб стабілізаційної політики держави в короткостроковому та довгостроковому періодах.

Тема 6. Держава в системі макроекономічного регулювання

Необхідність державного втручання. Неефективність конкуренції. Необхідність виробництва товарів суспільного споживання. Приватні та суспільні блага. Проблема «фрірайдера». Принцип вилучення. Квазісуспільні блага. Екстерналії. Неповні ринки. Недостовірність інформації. Стабілізаційна макроекономічна політика.

Функції держави. Цілі макроекономічної політики. Лаги регулювання. Методи державного регулювання: пряме і непряме регулювання. Фіскальна та кредитно-грошова політика.

Роль держави в економіці та основні функції держави. Взаємодія ринкової економіки з державою. Податки, витрати та позики держави. Основні функції держави як суб'єкта макроекономічного регулювання. Роль держави в основних теоріях макроекономічного регулювання. Основні положення класичної теорії. Кейнсіанська теорія як теоретична база державного регулювання економіки. Держава в економічному кругообігу в умовах змішаної економіки. Відносини держави з іншими суб'єктами економічного кругообігу. Вплив держави на економічний кругообіг. Монетаризм як концепція розвитку зрілої ринкової економіки. Теорія економіки пропозиції. Теорія раціональних очікувань. Роль інформаційного середовища.

Суть і необхідність податків. Принципи податкової системи. Пропорційний, прогресивний та регресивний податки. Прямі і непрямі податки. Функції податків: фіскальна, соціальна, регулююча. Крива Лафера.

Змістовий модуль 2.

Тема 7. Макроекономічна рівновага у системі споживання і заощадження

Метод зрівноваженого аналізу. Психологічні показники. «Закон ринків» Ж.Б. Сея. Рівновага на ринку капіталу.

Чистий дохід. «Основний психологічний закон» Дж. Кейнса. Середня схильність до споживання (APC). Середня схильність до заощадження (APS). Гранична схильність до споживання (MPC). Гранична схильність до заощадження (MPS). Функція схильності до споживання. Функція схильності до заощадження.

Інвестиції (капіталовкладення). Фактори, що впливають на інвестиції. Ефект храповика. Модель IS (інвестиції - заощадження). Модель «національний дохід – сукупні витрати» (кейнсіанський хрест).

Мультиплікатор. «Інвестиційний поштовх». Ефект мультиплікатора. Інфляційний та дефляційний розриви.

Автономні інвестиції. Похідні інвестиції. Ефект акселератора. Графічне зображення «парадоксу ощадливості».

Тема 8. Фінансова система і фінансова політика

Фінанси. Функції фінансів: розподільча та контрольно-стимулююча. Державні фінанси. Фінанси підприємств. Фінанси населення.

Державний бюджет. Доходи державного бюджету. Структура бюджетних витрат. Дотації, субсидії, субвенції.

Бюджетний дефіцит. Казначейство. Державні позики. Активні та пасивні бюджетні дефіцити. Конверсії державних позик. Внутрішній і зовнішній борг держави. Профіцит бюджету.

Сутність фіскальної політики держави. Дискреційна фіскальна політика. Мультиплікативний вплив державних закупівель і чистих податків на реальний ВВП. Автоматична фіскальна політика. Автоматичні чисті податки як вмонтовані стабілізатори. Стабілізаційний вплив на економіку автоматичної фіскальної політики в умовах падіння та зростання виробництва. Ефект гальмування автоматичної фіскальної політики та необхідність її доповнення дискреційною політикою. Фіскальна політика з урахуванням пропозиції. Наслідки фіскальної політики на основі моделі «сукупний попит – сукупна пропозиція». Вплив зниження податків на ВВП згідно з теорією економіки пропозиції. Наслідки стимулювання податкової політики для державного бюджету. Крива Лафера про залежність між податковими ставками і податковими надходженнями до бюджету. Фіскальна політика та державний бюджет. Вплив фіскальної політики та циклічних коливань на державний бюджет.

Тема 9. Грошово-кредитна система і грошово-кредитна політика держави

Компоненти грошової системи. Типи систем грошового обігу. Біметалізм. Монометалізм. Мультиплікаційне розширення банківських депозитів. Норми обов'язкових резервів.

Суть і форми кредиту. Функції кредиту. Міжгосподарський, споживчий, іпотечний кредити. Основні ланки сучасної кредитної системи.

Кембриджське рівняння. Сукупний попит на гроші. Неокласична модель грошового ринку. Психологічні мотиви, що спонукають людей зберігати заощадження в грошовій формі. Загальний попит на гроші. Проблема портфельного вибору. Чиста теорія попиту на гроші. Стабільна функція попиту на гроші.

Грошова (монетарна) і фіскальна політика. Економічні інструменти грошової політики центрального банку. Таргетування грошової маси. Короткострокові і довгострокові результати грошової політики.

Передавальний механізм монетарної політики. Грошово-кредитна політика в Україні: проблеми і перспективи. Подвійна рівновага товарного та грошового ринків (модель IS-LM).

Тема 10. Соціальна політика держави

Ринковий розподіл доходів. Доходи населення: джерела та структура. Розподіл доходів: первинний і вторинний. Соціальне ринкове господарство. Номінальний, реальний і використовуваний дохід. Психологія утримання.

Основні складові тіньової економіки. Підходи до оцінки масштабів тіньової економіки. Методи одержання тіньових доходів. Причини зростання тіньового сектора економіки в Україні. Заходи протидії тіньовій економічній діяльності.

Крива Лоренца. Ступінь нерівності в розподілі доходів (коефіцієнт Джині). Децильний коефіцієнт. Фактори, що сприяють нерівності доходів. Бідність. Прожитковий мінімум. Система соціального захисту.

Держава як суб'єкт соціального захисту населення. Межа бідності: абсолютна та відносна. Державні інструменти соціального захисту населення: програми соціального забезпечення, програми державної допомоги.

Тема 11. Міжнародна торгівля: особливості та основні принципи

Міжнародна економіка. Відкрита і закрита економіка. Теорія абсолютних переваг. Теорія порівняльних переваг. Міжнародний поділ праці. Закон зростаючих затрат. Факторна теорія зовнішньої торгівлі. Теорія Хекшера-Оліна. Парадокс В. Леонтьєва. Теорема Рибчинського. «Голландська хвороба».

Вільна торгівля (фритредерство) і протекціонізм. Митні тарифи, квоти, нетарифні бар'єри, добровільні експортні обмеження. Політика «розорення сусіда». Концепція провалів ринку. Захист від демпінгу. Світова організація торгівлі. Європейське економічне співтовариство.

Тема 12. Валютні курси і платіжний баланс країни

Міжнародні торгові розрахунки. Попит і пропозиція іноземної валюти. Платіжний баланс, форма його складання. Міжнародний валютний фонд. Сальдо торгового балансу. Офіційні резерви. Методи державного впливу на платіжний баланс.

Валютний курс. Фактори, що впливають на зміну валютного курсу. Плаваючі та фіксовані валютні курси. Теорія автоматичної рівноваги Д.Юма. Неокласичний еластичний підхід. Абсорбційний підхід. Монетаристський підхід.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма					Заочна форма						
	усього	у тому числі				усього	у тому числі					
Лекції		практ. (сем.)	лаб.	інд.	самост. роб.		лекції	практ. (сем.)	лаб.	інд.	самост. роб.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Змістовний модуль 1.</i>												
Тема 1. Макроекономіка як наука	9	2	2			5	11	1				10
Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків	16	4	4			8	23	2	1			20
Тема 3. Макроекономічна рівновага. Сукупний	14	4	4			6	12	1	1			10

попит і сукупна пропозиція												
Тема 4. Макроекономічна нестабільність: економічні цикли і безробіття	16	4	4			8	12	1	1			10
Тема 5. Макроекономічний аналіз проблем інфляції	9	2	2			5	12	1	1			10
Тема 6. Держава в системі макроекономічного регулювання	11	4	2			5	11	1				10
Всього за ЗМ № 1	75	20	18			37	81	7	4			70
<i>Змістовний модуль 2</i>												
Тема 7. Макроекономічна рівновага у системі споживання і заощадження	14	4	4			6	13	2	1			10
Тема 8. Фінансова система і фінансова політика	14	4	2			8	11	1				10
Тема 9. Грошово-кредитна система і грошово-кредитна політика держави	16	4	4			8	12	1	1			10
Тема 10. Соціальна політика держави	9	2	2			5	11	1				10
Тема 11. Міжнародна торгівля: особливості та основні принципи	12	2	4			6	11	1				10
Тема 12. Валютні курси і платіжний баланс країни	10	2	2			6	11	1				10
Всього за ЗМ № 2	75	18	18			39	69	7	2			60

Усього годин	150	38	36			76	150	14	6			130

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Макроекономіка як наука	2	
2	Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків	4	1
3	Тема 3. Макроекономічна рівновага. Сукупний попит і сукупна пропозиція	4	1
4	Тема 4. Макроекономічна нестабільність: економічні цикли і безробіття	4	1
5	Тема 5. Макроекономічний аналіз проблем інфляції	2	1
6	Тема 6. Держава в системі макроекономічного регулювання	2	
7	Тема 7. Макроекономічна рівновага у системі споживання і заощадження	4	1
8	Тема 8. Фінансова система і фінансова політика	4	
9	Тема 9. Грошово-кредитна система і грошово-кредитна політика держави	4	1
10	Тема 10. Соціальна політика держави	2	
11	Тема 11. Міжнародна торгівля: особливості та основні принципи	2	
12	Тема 12. Валютні курси і платіжний баланс країни	2	
Разом		36	6

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Макроекономіка як наука	5	10
2	Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків	8	20
3	Тема 3. Макроекономічна рівновага. Сукупний попит і сукупна пропозиція	6	10
4	Тема 4. Макроекономічна нестабільність: економічні цикли і безробіття	8	10
5	Тема 5. Макроекономічний аналіз проблем інфляції	5	10
6	Тема 6. Держава в системі макроекономічного регулювання	5	10
7	Тема 7. Макроекономічна рівновага у системі	6	10

	споживання і заощадження		
8	Тема 8. Фінансова система і фінансова політика	8	10
9	Тема 9. Грошово-кредитна система і грошово-кредитна політика держави	8	10
10	Тема 10. Соціальна політика держави	5	10
11	Тема 11. Міжнародна торгівля: особливості та основні принципи	6	10
12	Тема 12. Валютні курси і платіжний баланс країни	6	10
Разом		76	130

Самостійна робота також включає:

Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем питань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до семінарських (практичних) занять; систематизацію вивченого матеріалу перед екзаменом; опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; переклад іноземних джерел встановленої тематики; розроблення мультимедійних презентацій тощо.

Перелік тем для самостійної роботи студента:

1. Основні макроекономічні показники в системі національних рахунків, методика їх обчислення.
2. Макроекономічні показники і методика їх обчислення.
3. Сутність і основні риси макроекономічної нестабільності.
4. Макроекономічна нестабільність: циклічність, безробіття, інфляція.
5. Безробіття та його види.
6. Інфляція та її види.
7. Економічна рівновага в умовах ринку.
8. Макроекономічний аналіз: сукупний попит і сукупна пропозиція.
9. Споживання, заощадження та інвестиції.
10. Класична та кейнсіанська теорії макроекономічного регулювання.
11. Класична теорія зайнятості.
12. Кейнсіанська теорія регулювання економіки.
13. Сукупні витрати приватної економіки та рівень виробництва
14. Сучасні неокласичні макроекономічні концепції (монетаризм, теорія раціональних очікувань, теорія економіки пропозиції)
15. Державне регулювання економіки
16. Фіскальна політика та державний борг.
17. Механізм фіскальної політика держави.
18. Механізм грошово-кредитного регулювання
19. Ринок грошей і грошовий мультиплікатор.
20. Банківська система і грошовий мультиплікатор.
21. Бюджетний дефіцит і державний борг.
22. Макроекономічна структура і структурна політика держави.
23. Взаємозв'язок інфляції і безробіття.

24. Зайнятість і соціальний захист населення.
25. Ринок праці й механізм його функціонування. Державне регулювання зайнятості населення.
26. Соціальна політика держави.
27. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
28. Роль антимонопольного законодавства в регулюванні економіки
29. Економічне зростання.
30. Основні моделі економічного зростання.

Самостійна робота студентів також включає:

- виконання науково-дослідного завдання (презентація);
- розв'язування розрахункових і тестових завдань.

Виконання завдання кожним студентом. Цей вид робіт спрямований на підготовку презентаційного матеріалу, щодо тем (розділів, питань) самостійного опрацювання (наведені вище).

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: у 2-х книгах. Навчальний посібник / За ред. С. М. Панчишина. – Кн. 1 : Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. – К. : Знання, 2012. – 723 с.
2. Базилевич В.Д. Макроекономіка: підручник для вузів / В. Д. Базилевич, К.С. Базилевич, Л.О. Баластрик – 4-е вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2008. – 743 с.
3. Базилевич В. Д. Макроекономіка : Практикум: навчальний посібник / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, Л.О. Баластрик. - 2-ге вид.перероб. і доп. – К.: Знання, 2010. – 550 с.
4. Базилінська О. Я. Макроекономіка: навчальний посібник / О. Я. Базилінська. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 442 с.
5. Гронтовська Г. Е. Макроекономіка : навчальний посібник / Г. Е. Гронтовська, А. Ф. Косік. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 672 с.
6. Матвеева Т. Ю. Введение в макроэкономику : [учебное пособие] / Т. Ю. Матвеева. – М. : Изд. дом ГУ ВШЭ, 2007. – 511 с.
7. Панчишин С. М., Макроекономіка: тести і задачі / С.М. Панчишин. – К.: Либідь, 2002. – 216 с.
8. Шинкар В., П'ясецька-Устич С. Макроекономіка: Теорія і практикум. Навчальний посібник. Ужгород. «РІК-У», 2020 р. С. 480.

Допоміжна література

1. Долан Э. Дж. Макроекономика / Долан Э. Дж., Миндсей Д. Е. – СПб.: «Литера плюс», 1997. – 404 с.
2. Дорнбуш Р. Макроекономика / Дорнбуш Р, Фишер С. – М.: Изд-во МГУ «Инфра-М», 1997. – 784 с.
3. Калініченко О.В., Плотник О.Д. Макроекономіка. Практикум: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 656 с.

4. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж.М. Кейнс; пер. с англ. – М.: Прогресс, 1978. – 476.
5. Панчишин С. М. Макроекономіка: навчальний посібник / С. М. Панчишин. – 3-е вид., стереотип. – К.: Либідь, 2005. – 615 с.
6. Самюелсон Пол А., Нордгауз Вільям Д. Макроекономіка / Пер. з англ. – К.: «Основи», 1995. – 544 с.
7. Стиглиц Дж. Экономика государственного сектора / Дж. Стиглиц. – М. : Изд-во МГУ, 2012. – 720 с.
8. Фридман М. Количественная теория денег / пер. с англ.; М. Фридман. – М.: Эльф пресс, 1996. – 131 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 1.Офіційний портал Верховної ради <http://rada.gov.ua/>
2. Урядовий портал <https://www.kmu.gov.ua/ua>
3. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Організація Об'єднаних Націй ООН
<http://www.un.org/ru/documents/index.html>
5. Всесвітній банк <http://www.worldbank.org/>
6. Сайт Міжнародної Торгівельної організації <http://www.wto.org/>
7. Організація Економічного Співробітництва і Розвитку (ОЕСР)
<http://www.oecd.org/>
8. Європейський союз <http://europa.eu/>
9. Міжнародний валютний фонд <http://www.imf.org>
10. Міжнародна організація праці <http://www.ilo.org>
11. Макроекономіка: базовий електронний текст лекцій. [Електронний ресурс] / Укладачі: проф. Малий І.Й., проф. Радіонова І.Ф., доц. Куценко Т.Ф., доц. Федірко Н.В. та ін. – К.: КНЕУ, 2017 – 200 с. Режим доступу:
http://feu.kneu.edu.ua/ua/depts4/mdu/disciplines_of_bachelor_level_mdu/macroeconomics/